

Sotsiaalkaitseministri 17. märtsi 2021. a määruse nr 7 „Sotsiaalhoolekandeleaste statistiliste aruannete koostamise nõuded, andmete koosseis ja esitamise kord“ muutmise määruse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Määrusega muudetakse sotsiaalkaitseministri 17. märtsi 2021. a määrust nr 7, millega on kehtestatud sotsiaalhoolekandeleaste statistiliste aruannete vormid ja aruannete esitamise kord.

Määruse muudatused jätkavad sotsiaalvaldkonnas olnud pikemaajalist suunda koondina vähendada esitatavate aruannete mahtu. Muudatused hõlmavad täpsustusi seoses aruannete kogumise ja üle vaatamise rollidega, väiksemaid sisulisi ja tehnilisi muudatusi kaheksas aruandevormis ning ühe aruandevormi ära jätmist ja ühe vormi lisandumist. Aruannete kogumise, üle vaatamise ja kinnitamise puhul sätestatakse Sotsiaalkindlustusametile selge vastutus, mis loob selguse rakendusametuse rollist sotsiaalhoolekande statistika kogumisel ja avaldamisel. Muudatused kaheksas vormis on väiksemad kohandused, mis on tehnilised pisiparandused või vajalikud sotsiaalpoliitika kujundamise seisukohast ja sotsiaalhoolekande seaduses tehtud muudatustega kooskõlla viimiseks. Lisanduv vaimse tervise teenuse aruanne on seotud alates 2025. aastast riigieelarvest kohaliku omavalitsuse üksustele (edaspidi KOV) määratava uue toetusega psühhosotsiaalse ja psühholoogilise abi (edaspidi *vaimse tervise teenus*) korraldamiseks. Kehtetuks tunnistatakse lapsehoiuteenus aruanne on seotud teenuse üleminekuga haridusvaldkonna alla.

1.2. Määruse ettevalmistaja

Määruse ja seletuskirja on koostanud Sotsiaalministeeriumi laste ja perede osakonna nõunik Mari Sarv (e-post: mari.sarv@sm.ee), analüüsi ja statistika osakonna juhtaja kohusetäitjana hoolekande- ja rahvatervise poliitika analüüsijuht Marion Rummo (e-post: marion.rummo@sm.ee) ning analüütikud Tiina Linno (e-post: tiina.linno@sm.ee), Svetlana Karpovitš (e-post: svetlana.karpovits@sm.ee) ja Kadri Kallip (e-post: kadri.kallip@sm.ee).

Statistiliste aruannete vormide muutmise ettepanekute tegemisel osalesid Sotsiaalministeeriumi vaimse tervise osakonna kogukonna teenuste koordinaator Kaidy Aljama (kaidy.aljama@sm.ee), laste ja perede osakonna nõunik Britt Tammiste, hoolekande osakonna nõunikud Ketri Kupper (e-post: ketri.kupper@sm.ee), Tarmo Kurves (e-post: tarmo.kurves@sm.ee), Elen Preimann (e-post: elen.preimann@sm.ee) ja Liisa Päeske (e-post: liisa.paeske@sm.ee) ning hüvitiste ja pensionipoliitika osakonna majandusliku toimetuleku juht Kati Nõlvak (e-post: kati.nolvak@sm.ee) ja nõunik Kaie Pukk (e-post: kaie.pukk@sm.ee).

Määruse juriidilise ekspertiisi on teinud Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna õigusloome ja isikuandmete kaitse nõunik Alice Sündema (e-post: alice.sundema@sm.ee).

Määruse on keeletöötanud Rahandusministeeriumi ühisosakonna dokumendihaldustalituse keeletöötaja Virge Tammaru (e-post: virge.tammaru@fin.ee).

1.3. Märkused

Määrus on seotud 01.01.2025 jõustunud sotsiaalhoolekande seaduse ja käibemaksuseaduse muutmise seadusega (vaimse tervise teenus) (RT I, 11.12.2024, 2), sotsiaalhoolekande

seaduse ja teiste seaduste muutmise seadusega (erihooletandeteenused ja elukoha aadressi muutmine) (RT I, 18.10.2024, 1), sotsiaalhoolekande seaduse ja tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seadusega (iseseisev õendusabi ööpäevaringse erihooletuste osutamisel) (RT I, 11.12.2024, 1) ning 01.09.2025 jõustuva alusharidusseadusega (RT I, 09.01.2025, 1).

Määrus ei ole seotud isikuandmete töötlemisega isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses.

Määrusega muudetakse sotsiaalkaitseministri 17. märtsi 2021. a määruse nr 7 „Sotsiaalhoolekandeteenuste statistiliste aruannete koostamise nõuded, andmete koosseis ja esitamise kord“ redaktsiooni, mis on avaldatud Riigi Teatajas avaldamismärkega RT I, 28.03.2024, 7.

2. Määruse sisu ja võrdlev analüüs

Punktiga 1 tunnistatakse kehtetuks aruanne „Lapsehoiuteenus“. Teenuse korraldus (alushariduse osana), sealhulgas edaspidine vajalik andmekorje ja selle korraldus, läheb üle Haridus- ja Teadusministeeriumi vastutusvaldkonda. Sotsiaalvaldkonna korraldada jääb endiselt suure hooldus- ja abivajadusega laste hoiuteenus, millega seotud aruandluskohustus on kaetud teise aruandega.

Punktiga 2 nimetatakse ümber endine aruanne „Lapsehoiu-, rehabilitatsiooni- ja nõustamisteenus ning muude sotsiaalteenuste osutamine suure hooldusvajadusega lastele ja nende peredele“ (lisa 17). Aruande uus nimetus on „Hoiu-, rehabilitatsiooni- ja nõustamisteenus ning muude sotsiaalteenuste osutamine suure hooldus- ja abivajadusega lastele ja nende peredele“. Sõnastuse muudatused tulenevad 2025. aastal kehtima hakkava alushariduse ja lapsehoiu seaduse muutmise seadusest, kus teenuse nimetuses ja teenuse sihtrühma nimetuses on tehtud samad sõnastusmuudatused.

Punktiga 3 lisatakse määruse § 2 lõikesse 1 punkt 12 „Vaimse tervise teenuse toetusfondi vahendite kasutus ja jääk“ (lisa 18). Sellega kehtestatakse KOV-idele uus aruandevorm, mis on tingitud 01.01.2025 jõustuva sotsiaalhoolekande seaduse § 156 lõigete 3⁹ ja 3¹⁰ täiendustest, mille kohaselt määratakse alates 2025. aastast riigieelarvest KOV-ile riigieelarve võimalustest lähtudes toetus psühhosotsiaalse ja psühholoogilise abi (edaspidi koos *vaimse tervise teenus*) korraldamiseks. Nimetatud vaimse tervise teenuse aruandega kogutakse KOV-idelt järgmisi andmeid vaimse tervise teenuse osutamise kohta: teenusele kulutatud vahendid, riigieelarvest jagatud toetusfondi vahendite jääk, isikute vanuserühma ja soo järgi vaimse tervise teenuseid saanud isikute arv ja teenuse saamise kordade arv teenuseliikide kaupa. Aruande kaudu kogutavad andmed võimaldavad Sotsiaalkindlustusametil ja Sotsiaalministeeriumil saada ülevaate vaimse tervise teenuse osutamisest ja arendamise vajadusest ning annavad aluse riigieelarveliste rahastusotsuste jätkamiseks.

Punktiga 4 lisatakse määruse § 3 lõikesse 1 viide ka lisale 12, milleks on aruanne „Vaimse tervise teenuse toetusfondi vahendite kasutus ja jääk“, mille puhul hakkab KOV-i jaoks kehtima samasugune kord nagu teiste sotsiaalhoolekandeteenuste aruannete esitamisel. Andmed esitatakse Sotsiaalkindlustusametile üks kord aastas eelneva aasta kohta 15. veebruariks S-veebi kaudu. Esimest korda esitavad KOV-id aruande 2026. aastal 2025. aasta kohta. Täpne andmekoosseis on nähtav aruandevormis (määruse eelnõu lisa 10).

Samuti tehakse parandus määruse § 3 lõikes 2, millega täpsustatakse Sotsiaalkindlustusameti rolli aruannete kogumisel. Sotsiaalkindlustusametil oli varem kehtinud sätte kohaselt nimetatud aruannete koostamise ja 1. märtsiks Sotsiaalministeeriumile esitamise kohustus. Täienduse kohaselt on Sotsiaalkindlustusametil jätkuvalt sama kohustus, kuid lisatud on S-veebis aruannete kogumise tagamise ülesanne, kohustus määrata aruannete esitajad aruannete kaupa ning aruannete kogumise juures ka aruannete ülevaatamise roll. Praktikast on

Sotsiaalkindlustusamet ka seni aruannete esitajatele avanud aruanded täitmiseks ja tuletanud meelde aruannete esitamist, kuid varem polnud see määruses sätestatud (aruannete esitajateks on KOV-id ja hoolekandetasutused lähtuvalt SHS § 11 määratlusest, kuid teenuseosutajad võivad aastati muutuda, mistõttu tuleb esitajad igal aastal uuesti kaardistada). Varem ei olnud ka määruses kindlaks määratud, kes tagab, et aruanded oleksid e-keskkonnas ette valmistatud ning kas aruannete koondamine on ainult tähtaegse aruande koondi tegemine või see eeldab ka loogilist kontrolli, mis on andmekvaliteedi tagamiseks vajalik ja seostub ka tehniliste kontrolltingimuste loomisega aruannete ettevalmistamisel (ehk eeltööde kaudu saab ka automaatselt osaliselt tagada, et andmete sisestamisel ei saa teha inimlikke vigu). Täpsustused on vajalikud, et Sotsiaalkindlustusametil oleks edaspidi õiguslik alus ja kohustus aruandeid tehniliselt ette valmistada, avada aruanded esitajatele täitmiseks tähtaegselt ja tagada andmete kvaliteet eeltööde ja andmete ülevaatamisega.

Punktiga 5 tunnistatakse kehtetuks edaspidi ebavajalikud määruse § 3 lõiked 3–5. Need puudutasid aruande „Lapsehoiuteenus“ esitamise ja kogumise ülesandeid ning pole seoses käesoleva määruse punktiga 1 selle aruande kehtetuks tunnistamisega enam vajalikud.

Punktiga 6 täiendatakse määruse § 3 lõiget 11, millega täpsustatakse sarnaselt eelnevate punktidega Sotsiaalkindlustusameti rolli aruannete kogumisel. Sotsiaalkindlustusametil oli varem kehtinud sätte kohaselt lõike 10 kohaselt esitatud aruannete koondamise ja 15. märtsiks Sotsiaalministeeriumile esitamise kohustus. Täienduse kohaselt on Sotsiaalkindlustusametil jätkuvalt samad kohustused, mis varem, kuid lisatud on kohustus tagada H-veebis aruannete kogumine, määrata nende esitajad aruannete kaupa ning aruannete kogumise juures ka kohustus need üle vaadata (need kohustused olid varem määruses sätestamata). Täpsustus on vajalik, et Sotsiaalkindlustusametil oleks edaspidi õiguslik alus ja kohustus aruandeid tehniliselt ette valmistada, avada aruanded esitajatele täitmiseks ja tagada andmete kvaliteet aruannete ülevaatamise kaudu ka lõike 10 kohaselt esitatavate aruannete puhul ehk määruse punktid 4 ja 6 taotlevad ühtset lähenemist Sotsiaalkindlustusameti rolli puhul aruannete kogumisel.

Punktiga 7 sõnastatakse ümber määruse § 4 lõikeid 1 ja 2, millega jäetakse ära hoolekandestatistika keskkondade eest viide, et need kuuluvad Sotsiaalministeeriumi kodulehele, kuna tegemist on ebatäpsusega ja keskkondadel on omad eraldiseisvad veebilehed.

Punktiga 8 muudetakse määruse lisasid ehk aruandevorme „Eluruumi tagamise teenus“, „Koduteenus“, „Lastekaitse kohaliku omavalitsuse üksuses“, „Võlanõustamisteenus“, „Hoiu-, rehabilitatsiooni- ja nõustamisteenuse ning muude sotsiaalteenuste osutamine suure hooldus- ja abivajadusega lastele ja nende peredele“, „Asendushooldusteenuse osutamine perekodus ja asenduskodus ning järelhooldusteenuse osutamine samas asutuses“, „Erihoolekandeteenused“, „Varjupaigateenus“ ja „Väljaspool kodu osutatav üldhooldusteenus“.

Neist kahe puhul (lisa 3 „Lastekaitse kohaliku omavalitsuse üksuses“ ja lisa 5 „Asendushooldusteenuse osutamine perekodus ja asenduskodus ning järelhooldusteenuse osutamine samas asutuses“) on tegemist ainult reanumbri ja päise valemi parandustega ehk aruandevormis ei muutu midagi sisulist ja tegemist on tehniliste vigade parandusega.

Määruse lisa 1 „Eluruumi tagamise teenus“ aruandevormis muutub tabel 2 „Andmed elanike liikumise kohta“. Tabelist jäetakse välja andmete küsimine selle kohta, kust või millist teenust saamast inimesed tulid. Küsitakse vaid andmeid aruandeaasta jooksul teenust saama tulnud inimeste arvu kohta kokku. Loobutakse ka teenust saamast lahkunud inimeste lahkumise koha andmete küsimisest ehk kuhu või mis põhjusel mindi, v.a juhul, kui teenuse saamise järel mindi eraelamispinnale. Need andmed on vajalikud Rahandusministeeriumi loodud KOV-i teenuste

olukorrast ülevaate andva andmete ja mõõdikute töölaua (minuomavalitsus.ee) täiskasvanute sotsiaalhoolekande teenusetasemete indikaatori arvutamiseks.

Määruse lisa 2 „Koduteenus“ aruandevormis tehakse muudatus tabelis 2 „Koduteenuse saajad soo, vanuse ja osutatud teenuse mahu järgi“. Tabelis koondatakse veerus A ridade 01 ja 02 vanuserühmad 18–49 ja 50–64 üheks vanuserühmaks 18–64, kuna praktika on näidanud, et regulaarselt on kasutatud eelkõige seda vanuserühma.

Määruse lisa 4 „Võlanõustamisteenus“ aruandevormis tehakse mõned sisulised muudatused. Aruandevormist jäetakse välja tabel 4 „Teenust osutanud võlanõustajad ja nende erialane ettevalmistus“. 74 KOV-ist, kus oli korraldatud võlanõustamisteenus, suunati 2023. aastal 66 KOV-is inimesi lepingulise võlanõustaja juurde või osteti teenust sisse. Sellisel juhul, kui KOV ise teenust ei osuta, ei ole tal ka täpseid andmeid võlanõustajate arvu ja nende kutsetunnistuse või läbitud koolituste kohta. Lisaks saab sama teenuse pakkuja osutada teenust erinevatele KOV-idele, mistõttu kajastuvad samad võlanõustajad erinevate KOV-ide aruannetes topelt. Seega on koonduvad andmed suure tõenäosusega ebatäpsed, mistõttu ei ole nende kasutatavus põhjendatud, samal ajal kaasneb andmete esitamisega halduskoormus. Seetõttu lõpetatakse nende andmete pärimine aruandevormis. Andmed teenuse saamise ja selle kohta, kas teenust osutas erialase ettevalmistusega teenuseosutaja, kajastuvad jätkuvalt aruande tabelis 1 (mitut inimest KOV-is esmanõustas sotsiaalspetsialist, kellel puudus vajalik ettevalmistus, mitmele inimesele osutas teenust KOV-i sotsiaaltööspsialist, kellel oli vastav ettevalmistus ja mitmele inimesele osutasid teenust võlanõustajad väljaspool KOV-i, kelle juurde nad olid suunatud).

Määruse lisa 6 „Erihoolekandeteenused“ tabelitesse 1 „Riigieelarveväliselt rahastatavate erihoolekandeteenuste saajad soo, vanuse ja teenuse liigi järgi“, 2 „Riigieelarveväliselt rahastatavate erihoolekandeteenuste saajad soo, vanuse ja teenuse liigi järgi“ ja 4 „Erihoolekandeteenuste osutamise kulud, v.a riigieelarve eraldised“ lisatakse 01.01.2025 lisanduv uus päeva- ja nädalahoiuteenus. Samal ajal jääb üleminekuajaga kehtima ka diferentseeritud hinnaga igapäevaelu toetamise teenus, mille kohta jäetakse samadesse tabelitesse andmete märkimise võimalus. Tabelite 1 ja 2 veeru A pealkiri viiakse vastavusse tabeli 4 veeru A pealkirjaga „teenuse liik“. Tabelis 4.1 „Erihoolekandeteenuste osutamise meditsiini- ja hügieenikulud“ lõpetatakse sisseostetud õendusabiteenuse kogukulu ja sisseostetud õendusabiteenuse tundide mahu andmete kogumine, sest 01.01.2025 jõustub muudatus, mille alusel peab erihoolekandeteenuse osutamisel õendusabi osutamise eest tasu saamiseks olema õendusabi osutajal leping Tervisekassaga ja vastavad andmed koonduvad Tervisekassasse.

Määruse lisa 7 „Varjupaigateenus“ tehakse muudatused tabelis 4 „Varjupaigateenuse saajatele osutatavad lisateenused“. Nimekirjast jäetakse välja isikukaitsevahendite (sh näomaskide) ja desinfitseerimisvahendite olemasolu ning andmed toidupakkide jagamise ja riie pesemise võimaluste kohta, kuna need on eeldatavasti olemas kõikides teenust osutavates asutustes ning andmete kogumine nende teenuste olemasolu kohta ei ole mõistlik.

Määruse lisa 8 „Väljaspool kodu osutatav üldhooldusteenus“ aruandevormi tehakse mõned sisulised muudatused ja tehniliste vigade parandused. Tabelis 1 „Teenusesaajad soo, vanuse ja dementsuse diagnoosi järgi“ ja tabelis 6 „Päevahoiuteenuse saajad vanuse ja dementsuse diagnoosi järgi“ ühtlustatakse vanuserühmad, et võimaldada üldhooldus- ja päevahoiuteenuse andmete omavahelist võrdlemist vanuse alusel. Uued vanuserühmad on järgmised: 18–64, 65–79, 80–84 ja 85+. Seetõttu koondatakse kõne all olevate tabelite veergude 1 ja 2 varasemad vanuserühmad 18–49 ja 50–64 üheks vanuserühmaks 18–64. Tabelis 1 ühendatakse lisaks veergude 3–5 vanuserühmad 65–69, 70–74 ja 75–79 üheks vanuserühmaks 65–79, kuna praktika on näidanud, et nii detailset jaotust ei ole vaja. Tabelis 6 tehakse muudatus ka rea 04 vanuserühmades: senise vanuserühma 80+ asemele tulevad

vanuserühmad 80–84 ja 85+. Tehniliste vigadena korrigeeritakse tabelites 3a ja 6 rea ja päise valemid.

Määruse lisa 9 „Hoiu-, rehabilitatsiooni- ja nõustamisteenuse ning muude sotsiaalteenuste osutamine suure hooldus- ja abivajadusega lastele ja nende peredele“ (endise nimetusega „Lapsehoiu-, rehabilitatsiooni- ja nõustamisteenuse ning muude sotsiaalteenuste osutamine suure hooldusvajadusega lastele ja nende peredele“) aruandevormis muudetakse vastavalt 2025. aastal kehtima hakkavale SHS-i muudatusele teenuse nimetust ja teenuste sihtrühma nimetust (seotud ka 2025. aastal kehtima hakkava alushariduse seaduse muudatusega, mille kohaselt liigub tavaline ehk suurema hooldus- ja abivajaduseta laste lapsehoid haridusvaldkonda). Muudatuse kohaselt muudetakse aruande pealkirjas, aruande tabelite pealkirjades ja kummagi tabeli ühel real teenuse nimetus „lapsehoiuteenus“ nimetuseks „hoiuteenus“ ning teenuse sihtrühma nimetus „hooldusvajadusega lapsed ja nende pered“ nimetuseks „hooldus- ja abivajadusega lapsed ja nende pered“.

Punktiga 9 täiendatakse määrust lisaga 18 „Vaimse tervise teenuse toetusfondi vahendite kasutus ja jääk“, mis on käesoleva määruse lisa 10 ja mille sisuline kirjeldus on esitatud käesoleva seletuskirja punktide 1 ja 2 juures, mis kirjeldavad aruande kehtestamise sätteid ja avavad ka uue, kehtestatava aruande sisu.

3. Määruse vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määrus ei ole seotud Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Määruse muudatused omavad mõju aruandeid esitavatele asutustele, KOV-idele ja aruannete esitamisega seotud riigiasutustele: Sotsiaalministeeriumile, Sotsiaalkindlustusametile ja Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskusele.

Aruandevormides tehtavate muudatuste eesmärk on kindlustada vajalike andmete olemasolu ja järjepidevus poliitikakujundamiseks ja rahvusvaheliste kohustuste täitmiseks, sealhulgas koguda andmeid kooskõlas kehtestatud seadustega ning arvestada ühiskondlikke olulisi muutusi, mis mõjutavad ka poliitikakujundamist. Aruandevormide muudatuste puhul on jälgitud nullbürokratia eesmärki vähendada aruandlusest ja andmete edastamisest tingitud halduskoormust. Kokku tehakse väikseid muudatusi kaheksas aruandevormis ning kaotatakse üks aruandevorm, mis vähendavad esitavate aruannete mahtu, kuid kuna lisatakse üks aruandevorm, siis maht koondina märkimisväärselt neist muudatustest ei muutu. Määruse muudatustega täpsustatakse ka Sotsiaalkindlustusameti rolli aruannete kogumisel.

Kuivõrd määrukses esitatud juba kehtivate aruandevormide muudatused on väga väikesed ja näevad eelkõige ette aruande esitajate koormuse vähendamist, ei ole mõjusid nende aruandevormide puhul hinnatud ning välja on toodud vaid kokkuvõtlik mõju. Eraldi on hinnatud mõju uue kehtestatava aruandevormiga „Vaimse tervise teenuse toetusfondi vahendite kasutus ja jääk“ kaasnevalt ning Sotsiaalkindlustusameti aruannete kogumist täpsustavate muudatuste raames.

Muudatuste rakendamisel võib eeldada mõju esinemist riigivalitsemisele, sealhulgas riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele, mõju majandusele, sealhulgas andmeesitajate halduskoormusele, ja mõju infotehnoloogilistele arendustele.

Mõjude olulisuse tuvastamiseks hinnati mõju nelja kriteeriumi alusel: mõju ulatus, mõju avaldumise sagedus, mõjutatud sihtrühma suurus ja ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk.

Mõju riigivalitsemisele, sealhulgas riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele

Mõju riigiasutuste korraldusele

Aruannete muudatustel ja aruannete kogumist täpsustavatel muudatustel on mõju nendele riigiasutustele, kes korraldavad aruannete kogumist ja koondamist: Sotsiaalministeeriumile, Sotsiaalkindlustusametile ning Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskusele.

Mõju Sotsiaalministeeriumile, Sotsiaalkindlustusametile ja Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskusele seisneb aruandevormide muudatuste tegemises S- ja H-veebi aruandluskeskkonnas, et aruannete täitjatel oleks võimalik muudatuste kohaseid vorme täita ja esitada. See eeldab Sotsiaalkindlustusametilt muudatuste tehnilist kirjeldamist ning Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskuselt nende IT-arenduste hankepartnerile edastamist ja seejärel aruandevormide testimist S- ja H-veebis Sotsiaalkindlustusameti vastavate töötajate poolt. Kuivõrd määrus täpsustab Sotsiaalkindlustusameti kohustust tagada aruannete kogumine ja seni on määratlematuse tõttu Sotsiaalministeerium praktikas seda ülesannet ise täitnud, peab Sotsiaalministeerium sellega kaasnevalt andma Sotsiaalkindlustusametile üle vormide tehnilise kirjeldamise, juhendite koostamise ja nõustamise varasema praktika. Sotsiaalkindlustusamet peab leidma ressursi aruandevormide tehniliseks kirjeldamiseks ja vajaduse korral nõustamiseks ning pärast arendusi nende S- ja H-veebis testimiseks, samuti aruandevormide täitmise juhiste ülevaatamiseks ja täiendamiseks. Kohustuste määramise ja aruannete koondamisega tegeles Sotsiaalkindlustusamet ka varem, kuid määruuses tehtavad täpsustused toovad esile, et Sotsiaalkindlustusameti ülesandeks on ka aruannete esitamise ettevalmistustööd ja aruannete ülevaatamine nende kvaliteedi tagamiseks. Aruannete ülevaatamise rolli lisamine on osaliselt seotud ka aruandevormide ettevalmistusega, mille kaudu saab luua tehnilisi tingimusi, mis väldivad andmesisestaja inimlikke eksimusi, kuid andmete ülevaatamine hõlmab näiteks ka loogilisi eksimusi, mille puhul ei pruugi tehnilised tingimused alati olla rakendatavad (nt arvuliste näitajate formaadi või suuruse tingimusi saab küll seada, kuid alati ei saa erineva teenusemahuga asutuste puhul neid ühtselt rakendada).

Edaspidi annab Sotsiaalministeerium vajaduse korral Sotsiaalkindlustusametile nõu, näiteks kui aruandevormide puhul on vaja tõlgendada sisulisi seadustest ja määrustest lähtuvaid põhimõtteid. Sotsiaalkindlustusamet nõustab aruannete esitajaid edaspidi lisaks tehniliste murede puhul ka sisulistes küsimustes, mis oli samuti praktikas varem aruannete täitjate jaoks ebaselgelt jaotunud. Praegu on Sotsiaalkindlustusametis olemas erinevate sotsiaalteenuste ekspertiis ja ka praegu nõustatakse KOV-e teenuste korralduse küsimustes, mistõttu ei ole asjakohane suunata aruannete esitajaid osades küsimustes Sotsiaalministeeriumi poole. Praktikas ei olnud aruannete esitajate jaoks ka selge, kes neid milles saab nõustada, mistõttu jõudsid nii Sotsiaalministeeriumi kui ka Sotsiaalkindlustusametini väga erinevad nõustamisvajadused, sh mõlemani nii sisulised kui tehnilised küsimused (nt kasutajate keskkonda loomine või aruandekohustuse edasiandmine). Osati on Sotsiaalkindlustusamet ka ise teenuste korraldaja (nt erihoolekandeteenus), mistõttu oleks kõikne andmekorje ka loomulik teenuse korraldamise osa. Sotsiaalministeeriumis on seni olnud neli analüütikut, kes täitsid neid ülesandeid muu töö kõrvalt, edaspidi saab kandva rolli Sotsiaalkindlustusamet. Sotsiaalministeeriumi neli analüütikut hindasid üleantava ülesande koormuseks kokku 0,5 kohta aastas, see jaotub aasta peale erineva intensiivsusega ning eeldab sotsiaalteenuste osutamise ja korraldamise pädevust, mistõttu on Sotsiaalkindlustusametil oma rolli täitmiseks eeldatavasti vaja kasutada erinevates osakondades olemasolevat ekspertiisi (nt laste heaolu, KOV-i nõustamine, erihoolekande korraldamine, andmete töötlemine, IT tehnilised kirjeldused jne). Näiteks on Sotsiaalkindlustusameti laste heaolu osakond juba varem panustanud S- ja H-veebi andmete ülevaatamisse ja võrdlusse STAR-iga sarnaste andmete puhul, mis on aidanud kaasa nii STAR-i kvaliteedile ja vajalikele parandustele kui ka S- ja H-veebi aruannetes sisalduvate andmete korrektsusele. Kuna suures osas on S- ja H-veebi kaudu kogutavad andmed seotud KOV-ide poolt STAR-i sisestatavate andmetega ja seeläbi ka STAR-i tulevaste arendustega, on mõistlik, et veebidest päritavat haldab sama asutus, kes vastutab ka STAR-i arenduste ja andmekvaliteedi eest. Niisamuti on erihoolekandeteenuse

puhul Sotsiaalkindlustusameti hallatavas sotsiaalkaitse infosüsteemis andmed riigieelarvest teenuse osutamise kohta ning H-veebis kogutakse suuresti samadelt asutustelt andmeid riigieelarvevälise teenuse osutamise kohta. Pikemas perspektiivis võimaldaks erinevate infosüsteemide mõistlikum kasutuselevõtt optimeerida andmekorjet ja rakendada tõhusamalt nullbürokratiat põhimõtet. Eesmärgiks on, et andmeid päritaks võimaluse korral üks kord ning nii andmeesitajatele kui ka -kogujatele vähem ressursi kulutavalt. Samal ajal arendatakse STAR-is, SKAIS-is või muus sotsiaalvaldkonna infosüsteemis ühtset sotsiaalteenuste andmete kättesaadavust, vältides dubleerivat andmekorjet. Kui andmekorje kui rakenduslik tegevus antakse üle Sotsiaalkindlustusametile, siis aruandevormide kehtestamise ja selleks vajaliku sisendi kogumine poliitikavaldkondadest jääb endiselt Sotsiaalministeeriumi kohustuseks (sotsiaalkaitseministri määruse „Sotsiaalhoolekandeleaste statistiliste aruannete koostamise nõuded, andmete koosseis ja esitamise kord“ muutmise), mida täidetakse jätkuvalt koostöös andmeesitajate ja aruannete koondaja Sotsiaalkindlustusametiga.

Muudatus, mille kohaselt edaspidi täpsustub Sotsiaalkindlustusameti roll H- ja S-veebis esitatavate aruannete tagamisel ja kogumisel (sh aruannete ülevaatamisel), toob kokkuvõttes kaasa mõju eelkõige Sotsiaalkindlustusametile. Lühemat aega mõjutab see ka Sotsiaalministeeriumit ning Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskust. Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskuse senine peamine koostööpartner aruannete ülesehitamisel ja aruannete IT-lise esitamise ettevalmistamisel on olnud Sotsiaalministeerium. Edasine partneri vahetus ei oma olulist mõju ning osapoolte kohanemine on eelduslikult kiire. Sotsiaalministeeriumi jaoks avaldub lühiajaline mõju seoses info ja varasema praktika üleandmisega Sotsiaalkindlustusametile. 2025. aasta jooksul on kavandatud, et Sotsiaalministeerium nõustab ja juhendab Sotsiaalkindlustusametit vajaduse korral vastavalt aruandluse protsessile: esmalt aruannete kogumisel ja aruannete esitajate nõustamisel, seejärel andmete ülevaatamisel ja viimaks uue perioodi aruandluse ettevalmistamisel (annab edasi IT-arenduste tellimise ja testimise senise praktika, sh eelnevate aastate sisenddokumendid IT-arenduste tellimiseks aruandevormide ülesehitamiseks). Eesmärk on, et 2025. aasta sügiseks on Sotsiaalministeerium andnud Sotsiaalkindlustusametile üle kõiki tegevusi puudutava kogemuse. Seega kaasneb muudatustega Sotsiaalministeeriumi jaoks lühiajaline juhendamise koormuse kasv, millega on 2025. aasta tööplaan tehes ka arvestatud. Pikemaajaline mõju on muudatustel Sotsiaalkindlustusameti jaoks, kes võtab 2025. aastal tegevused üle ja kohaneb rolliga. Eeldatavasti kaasneb muudatustega Sotsiaalkindlustusametile ülesannete kasv seoses aruandlusega, kuid seda saab leevendada, optimeerides andmekorjet, rakendades järk-järgult registripõhisele andmekasutusele üleminekut ja kasutades olemasolevate ametnike ekspertlust ehk sisuteadmisi sotsiaalvaldkonna teenuste korraldusest. Muudatustega ebasoovitavaid riske ei kaasne. Sotsiaalkindlustusametile sotsiaalvaldkonna statistika kogumisel vastutava rolli üleminekut saab lugeda oluliseks riski maandavaks teguriks – selliselt on paremini maandatud risk, et sotsiaalvaldkonna statistikavajaduste kaetus ei ole kooskõlas registrite arenduste prioriteetidega. Kuivõrd ka sotsiaalvaldkonna oluliste registrite STAR ja SKAIS arendused on Sotsiaalkindlustusameti vastutada, võimaldab see, kui mõlema tegevussuuna puhul on üks vastutaja, paindlikumalt ja paremini rakendada ka praktikas registripõhisele andmekorjele üleminekut. Kokkuvõttes on muudatuste mõju Sotsiaalministeeriumi ja Sotsiaalkindlustusameti töökorraldusele oluline ning valdkonna arengu seisukohast mõistlik ja positiivne.

Mõju kohaliku omavalitsuse korraldusele

Muudatused aruandevormides „Eluruumi tagamise teenus“, „Koduteenus“, „Lastekaitse kohaliku omavalitsuse üksuses“ ja „Võlanõustamisteenus“ puudutavad kõiki KOV-e, kuivõrd kõik nad on nende aruannete esitajad. Niisamuti on aruannete „Asendushooldusteenuse osutamine perekodus ja asenduskodus ning järelhooldusteenuse osutamine samas asutuses“, „Erihoolekandeteenused“, „Varjupaigateenus“ ja „Väljaspool kodu osutatav üldhooldusteenus“ muudatustest puudutatud need KOV-id, kellel on endal vastava teenuse osutamise asutus. Kuna nimetatud aruannete muudatused on väga väikesed, puudutavad kas tehnilisi parandusi

või väikseid kohandusi, mis ei mõjuta oluliselt aruande sisu või enamasti vähendavad esitatavate andmete mahtu (tabelite ärajätmine, vanuserühmade kokkutoomine), on nende aruannete muudatuste mõju hinnatud kokkuvõtvalt: muudatused aruannetes ei mõjuta andmete kogumise ega esitamise sagedust, mõjutatud on kõik teenuseid osutavad KOV-id, kuid kuna eelkõige väheneb esitatavate andmete maht ja ebasoovitavaid mõjusid aruandemuudatustega ei kaasne, on mõju kohaliku omavalitsuse korraldusele väheoluline. Kaasuvalt väheneb ka esitatavate aruannete maht KOV-idele tulenevalt aruande „Lapsehoiuteenus“ kehtetuks tunnistamisega.

Keskmiseks saab lugeda mõju KOV-idele uue aruandevormi „Vaimse tervise teenuse toetusfondi vahendite kasutus ja jääk“ kehtestamise kaudu. Sarnaselt on andmeid (üks kord aastas eelneva aasta kohta) varem esitanud ka need KOV-id, kes on osalenud vaimse tervise teenuse osutamist toetavas taotlusvoorus. Päritav andmekoosseis vormis on koostatud samaselt taotlusvooru nõuetega, sealhulgas arvestusega, et KOV-ide koormus andmete esitamisel ei suureneks ning samal ajal oleks tagatud minimaalne andmekoosseis, mis võimaldaks arendada teenuseid peamisi sihtrühmi silmas pidades ja toetada rahaliselt KOV-e vaimse tervise teenuse korraldamisel. Samas on see osadele KOV-idele uus ülesanne ja eeldab kohanemist. Alates taotlusvooru algusest (2021. aastal) on taotluse esitanud KOV-ide arv olnud kasvutrendis: 2021. aastal (september–detsember) 21 KOV-i, 2022. aastal 41 KOV-i ja 2023. aastal 48 KOV-i. Arvestades toetusfondi eelarve jaotuse põhimõtteid, on tagatud teenuse potentsiaalne rahastus kõigile 79 KOV-ile. Vaimse tervise teenuse aruande andmete maht on kokkuvõttes väike. Kahes tabelis kogutakse andmeid vaimse tervise teenuse osutamise kohta toetusfondi vahenditest: vahendite kasutamine teenuse liigi järgi ning teenusesaajad soo järgi ja viies vanuserühmas (lapsed 0–6, 7–12 ja 13–17; täisealised 18–64 ja 65+). Andmete esitamine on ka KOV-ide huvides, et riik toetaks neid sihtotstarbeliselt vaimse tervise teenuse korraldamisel ja seeläbi saaksid KOV-i elanikud paremini toetatud, mis on iga KOV-i oluline eesmärk. Kokkuvõtvalt ei mõjuta vaimse tervise teenuse aruande kehtestamine andmete kogumise ega esitamise sagedust. Mõjutatud on kõik KOV-id (eeldatavasti hakkavad vaimse tervise teenust osutama kõik 79 KOV-i). Eelkõige võib kaasneda vähesel määral esitatavate andmete mahu kasv neil KOV-idel, kes varem vaimse tervise teenust pole osutanud. Siiski on ka sel juhul lisanduv andmemahut väike ja kogu aruandlusest moodustab see väikse osa, mistõttu võib eeldada, et muudatusega kohanetakse kergelt. Ebasoovitavaid mõjusid eeldatavasti ei kaasne. Kokkuvõttes võib lugeda selle muudatuse mõju kohaliku omavalitsuse korraldusele väikseks või kuni keskmiseks juhul, kui KOV-il ei ole eelnevat kogemust vaimse tervise teenuse korraldusega ega vastava andmekorjega.

Mõju majandusele, sealhulgas andmeesitajate halduskoormusele

Majanduslikke mõjusid saab hinnata aruandevormide „Asendushooldusteenuse osutamine perekodus ja asenduskodus ning järelhooldusteenuse osutamine samas asutuses“, „Erihoolekandeteenused“, „Varjupaigasteenus“ ja „Väljaspool kodu osutatav üldhooldusteenus“ aruannete muudatustega ja aruandevormi „Lapsehoiuteenus“ kehtetuks tunnistamisega kaasnevalt neid teenuseid osutavatele eraasutustele. Nimetatud aruannete muudatused on väga väikesed, puudutavad kas tehnilisi parandusi või väikseid kohandusi, mis ei mõjuta oluliselt aruande sisu ja enamasti vähendavad esitatavate andmete mahtu (tabelite ärajätmine, vanuserühmade kokkutoomine). Aruandevormi „Lapsehoiuteenus“ kehtetuks tunnistamine vähendab aruande esitajatele andmete esitamise kohustust. Seetõttu on põhjendatud nende aruannete muudatuste mõju hinnata koos kokkuvõtvalt: muudatused aruannetes ei mõjuta andmete kogumise ega esitamise sagedust, mõjutatud on kõik nimetatud aruannete teenuseid osutavad asutused, kuid kuna esitatavate andmete maht väheneb ja ebasoovitavaid mõjusid aruandemuudatustega ei kaasne, on mõju asutustele kokkuvõttes väheoluline ja täpsemalt seda ei hinnata.

Mõju infotehnoloogilistele arendustele

Aruandevorme täidavad andmeesitajad e-keskkondades (S-veeb ja H-veeb). Aruannete muudatuste või uute vormide loomise korral tuleb e-vorme ümber seada ja see eeldab e-keskkondade IT-arendust, mille korraldab Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskus (arendushankega) koos Sotsiaalkindlustusametiga. Vastavad e-arendused on regulaarses korras ette nähtud ja seega on mõju infotehnoloogilistele arendustele väheoluline.

Muudatuste koondmõju riigiasutuste, ettevõtete ja/või kodanike halduskoormusele

Koondina on muudatuste mõju andmeid esitavatele asutustele, KOV-idele ja infotehnoloogilistele arendustele väheoluline. Kuigi määruse muudatused jätkavad sotsiaalvaldkonnas olnud pikemaajalist suunda vähendada esitatavate aruannete mahtu ja selleks on tehtud väiksemaid aruannete vormide muudatusi ja jäätakse ka ära üks aruandevorm, mis läbi maht ja halduskoormus vähenevad, siis vajadus kehtestada uus väiksemahuline aruanne vaimse tervise teenuste osas, toob siiski juurde lisa mahtu. Seega koondina aruannete maht esitajatele jääb samaseks, kuid arvestusega et järgnevatel aastatel aruannete vähendamise trend jätkub ja taotletakse ühe enam registripõhise andmekorje võimaluste loomist.

Muudatustega kaasneb ajutine halduskoormus rollide üleminekuga seeläbi, et Sotsiaalministeerium annab rakendusliku tegevuse üle Sotsiaalkindlustusametile, mis on nende asutuste rolle silmas pidades praktiline ja optimeerivate võimalustega ja ajutine.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamiseks tehtavad kulutused hõlmavad kulutusi aruannete elektrooniliseks (veebipõhiseks) kogumiseks, st aruande täitjatele aruandevormide veebikeskkonnas kättesaadavaks tegemine ja aruandevormides tabelitele tingimuste programmeerimine. Veebide arendamisega seotud kulud on eraldiseisvad ja neid ei ole siin arvestatud.

Hinnanguliselt võivad muudatuste tegemise kulutused olla eelmise aasta kogemust arvestades kuni 9000 eurot. Kulutused kaetakse Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskuse eelarvest S- ja H-veebi arendusteks kavandatud summast.

Määruse rakendamisega kaasneb ka kulutuste kasv Sotsiaalkindlustusametile, mis tuleneb aruannete ettevalmistamise, aruannete esitajate nõustamise ja andmete ülevaatamise rolli täpsustamisest. Kulutuste kasvu katteks annab Sotsiaalministeerium Sotsiaalkindlustusametile eelarvelisi vahendeid arvestusega aasta kohta 21 200 eurot alates määruse jõustumise hetkest.

Määruse rakendamisega eeldatavaid tulusid otseselt ei teki, küll aga võib osade aruandeesitajate aruande täitmiseks kuluv aeg lüheneda.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Määruse kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Määruse eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile ja Haridus- ja Teadusministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks Sotsiaalkindlustusametile, Eesti Linnade ja Valdade Liidule, Statistikaametile, Hoolekandeteenused AS-ile ja Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuametile.